

жетних програм, дозволяє не тільки виявити можливі бюджетні правопорушення на самому початку їх вчинення, а й взагалі їх попередити і не допустити незаконне і нецільове витрачення бюджетних витратків. У даному контексті все більше очевидною стає непотрібність винятку у правилі казначейського обслуговування місцевих бюджетів у частинах бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ, який зроблено у частині другій статті 78 Бюджетного кодексу України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макух О. В. Правове регулювання фінансового контролю в бюджетному процесі (на прикладі державного бюджету України) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2009. 202 с.
2. Кондратюк С. Я. Послуги державного казначейства: сутність і тенденції розвитку. Фінанси України. 2005. № 1. С. 16–24.
3. Макух О. В. Правове регулювання фінансового контролю в бюджетному процесі (на прикладі державного бюджету України) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2009. 20 с.

Марченко Віктор Борисович,
*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри підприємницького та корпоративного права
Київського національного економічного
університету ім. В. Гетьмана*

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ПРИЄДНАННЯ ДО ПЛАНУ BEPS

Починаючи з 2016р. в Україні на рівні держави відбуваються інтенсивні процеси у напрямі приєднання до плану, відомого під абревіатурою BEPS (Base Erosion and Profit Shifting). План розроблений під егідою G20 та міжнародної організації ОЕСР і спрямований проти розмивання податкової бази та виведення прибутку з-під оподаткування.

Одним із перших офіційних документів у даному напрямі був Указ Президента України №180 від 28 квітня 2016р. «Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон» [0]. Указом була утворена відповідна робоча група, завданням якої ставилося підготувати до 10 червня 2016 року законопроекти щодо удосконалення процедур контролю за трансфертним ціноутворенням та виведенням доходів за кордон, запровадження правил стосовно контрольованих іноземних компаній, протидії агресивному податковому плануванню, а також з питань лібералізації валютного законодавства України. КМУ доручалось невідкладно організувати роботу стосовно долучення України до міжнародних ініціатив Організації

198

Секція 4. Правове регулювання фінансової діяльності держави та органів місцевого самоврядування

економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), зокрема щодо автоматичного обміну податковою інформацією.

Практично відразу ж до ВРУ був внесений законопроект № 4636 від 11.05.2016 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо запобігання розмиванню бази оподаткування та перенесенню прибутку в офшорні зони». Невдовзі був внесений також Проект Закону про заходи із деофшоризації за № 4678 від 17.05.2016 та проект із такою назвою за № 4678-1 від 02.06.2016. У вересні 2018р. зазначені законопроекти були внесені до порядку денного поточної, дев'ятої сесії ВРУ восьмого скликання [0].

Активність у даному напрямі дехто пов'язує із вибухом скандалу під назвою «Панамські документи» («Panama Papers»), перша публікація щодо якого з'явилась саме 3 квітня 2016 р. [0]. Однак з наукової позиції існування такого зв'язку, очевидно, можна розглядати лише як припущення.

Наступний офіційний крок у даному напрямі зробив Міністр фінансів України, який 22 листопада 2016р. передав офіційного листа про присднання України до Плану BEPS генеральному секретарю ОЕСР. Як стверджувалось у повідомленні, це фінальна процедура, яка дозволить Україні набутти офіційного членства в BEPS з 1 січня 2017 року [0].

Слід відзначити певну правову невизначеність вказаного листа. Автору цих рядків не вдалось знайти у відкритому доступі текст листа. Також існує питання щодо правового уповноваження міністра на офіційне подання такого листа. Пошук в архіві засідань Уряду України з квітня по листопад 2016 р. не дав результатів. Враховуючи вказану невизначеність, деякі політики ставлять під сумнів легітимність акту щодо приєднання до Плану [0].

Рівно через рік після видання Указу Президента України №180, тобто, 28 квітня 2017 року у приміщенні Національного банку Міністр фінансів презентував розроблену Міністерством так звану дорожню карту реалізації Плану дій BEPS. Це документ під назвою «Рекомендації з реалізації Плану дій з BEPS (мінімальні стандарти)» [0].

Варто зауважити, що на відміну від усіх попередніх кроків на міжнародному рівні, спрямованих на протидію податковим ухиленням, план BEPS претендує на комплексність та всеосяжність і включає 15 так званих Заходів [0]. При цьому безпосередньо питанням трансферного ціноутворення присвячено 4 з 15 пунктів Плану, зокрема, 8 – Трансфертне ціноутворення: нематеріальні активи; 9 – Трансфертне ціноутворення: ризики і капітал; 10 – Трансфертне ціноутворення: операції з підвищеним ризиком; 13 – Підготовка документації з трансфертного ціноутворення.

Як було заявлено, Міністерство фінансів України підтримує ініціативу стосовно імплементації у перспективі всіх заходів Плану дій BEPS. Однак Необхідною початковою умовою для участі у Програмі розширеного співробітництва в рамках ОЕСР за Планом BEPS є зобов'язання імплементувати так званий Мінімальний стандарт Плану дій BEPS – обов'язкові 4 заходи із 15 запропонованих. Саме цей варіант і передбачає розроблена дорожня карта.

Наступним офіційним кроком було Розпорядження Президента України щодо уповноваження представника Міністерства фінансів України на підписання Багатосторонньої конвенції щодо виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування, вчиненої 24 листопада 2016 року у м. Парижі [0].

Зазначена Конвенція, відома під аббревіатурою MLI (Multilateral Instrument) – це угода, приєднавшись до якої країна отримує змогу одночасного внесення змін до всіх або деяких чинних Конвенцій про уникнення подвійного оподаткування. Угода є частиною Плану дій BEPS, а саме кроком 15 Плану. Підписавши та ратифікувавши Багатосторонню конвенцію Україна одночасно також виконує Кроки 6 та 14 Плану BEPS, які входять до мінімального стандарту Плану BEPS та є обов'язковими до виконання Україною [0]. Саме підписання Багатосторонньої конвенції MLI відбулось 23 липня 2018 р., у Лондоні. Парламент України має ратифікувати цю Багатосторонню конвенцію [0].

Останнім на сьогодні кроком у напрямі реалізації Плану BEPS є оприлюднення Міністерством фінансів України та Національним банком України проекту Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України з метою імплементації Плану протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування» [0].

Підсумовуючи, слід сказати, що вдосконалення податкового контролю трансфертного ціноутворення в Україні є одним із елементів більш широкого Плану дій BEPS і відбувається у контексті імплементації положень останнього. План є комплексним, багатоаспектним і його реалізація, очевидно, триватиме не один рік. Попри всі складнощі, пов'язані з його реалізацією, План символізує корінний поворот у міжнародній податковій політиці розвинутих держав світу. Під егідою держав G20, ОЕСР взято масштабний міжнародний курс на перехід від епохи байдужого споглядання, а то й фактичного заохочення так званого агресивного податкового планування до його обмеження і усунення. Очевидно, що податкове планування стало надто дорого коштувати країнам і їх державам. Не дивлячись на те, що прагнення зменшувати, оптимізувати податкові зобов'язання існуватиме вічно, допоки існуватиме сучасна фінансова парадигма, загалом же можна сказати, що світ прощається з ейфорією податкового планування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про заходи щодо протидії зменшенню податкової бази і переміщенню прибутків за кордон: Указ Президента України №180 від 28 квітня 2016 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1802016-19966>

2. Про порядок денний дев'ятої сесії Верховної Ради України восьмого скликання: Постанова ВРУ від 18.09.2018 № 2543. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2543-19>

**Секція 4. Правове регулювання фінансової
діяльності держави та органів місцевого самоврядування**

3. Панамські документи. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Панамські_документи
4. 1 січня Україна приєднається до Плану BEPS по боротьбі з ухилянням від оподаткування. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249514846>
5. Данилюк підставив всю Україну: міністр самовільно пообіцяв світу золоті гори. Obozrevatel.ua. URL: <https://goo.gl/4rxcQa>
6. Мінфін розробив дорожню карту реалізації Плану дій BEPS. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/249982923>
7. Розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Розмивання_оподаткованої_бази_й_виведення_прибутку_з-під_оподаткування
8. Про уповноваження О. Маркарової на підписання Багатосторонньої конвенції щодо виконання заходів, які стосуються угод про оподаткування, з метою протидії розмиванню бази оподаткування та виведенню прибутку з-під оподаткування: Указ Президента України від 07.07.2018 № 98. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/98/2018-pp>
9. Угода MLI щодо внесення змін до конвенцій про уникнення подвійного оподаткування: Які зміни очікуються? Міністерство фінансів України. URL: <https://goo.gl/fXBu1d>
10. Мінфін: Україна підписала Багатосторонню конвенцію MLI. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/minfin-ukrayina-pidpisala-bagatostoronnyu-konvenciyu-mli>
11. Мінфін опублікував законопроект про запровадження Плану дій BEPS в Україні. Юридична Газета online. URL: <http://yur-gazeta.com/golovna/minfin-opublikuvav-zakonoproekt-pro-zaprovadzhennya-planu-diy-beps-v-ukrayini.html>